

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระ
ทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์

นางสาวธิตติมา รุญเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-346-708-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF FREELANCE TELEVISION
AND PRINTED MEDIA DOCUMENTARY WRITERS

Miss Thitima Runcharoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Mass Communication

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2000

ISBN 974-346-708-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพ

นักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์

โดย

นางสาวธิตติมา รุญเจริญ

ภาควิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ วิภา อุดมฉันท)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวิวัฒน์)

ธิติมา รุญเจริญ : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ (FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF FREELANCE TELEVISION AND PRINTED MEDIA DOCUMENTARY WRITERS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ศิริชัย ศิริภายะ. 263 หน้า. ISBN 974-346-708-4

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ ในประเทศไทย โดยศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของนักเขียนสารคดีอิสระ และลักษณะการจัดการปัจจัยเหล่านั้นเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระได้ โดยให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (Depth interview) นักเขียนสารคดีอิสระ และบรรณาธิการหรือผู้รับผิดชอบในองค์กรสื่อ

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาอาชีพของนักเขียนสารคดีอิสระเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงปัจจุบัน โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมในวัยเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมทางครอบครัว และสื่อมวลชน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ และพบว่าพื้นฐานสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโอกาสและความสามารถในการทำงานสารคดีอิสระในโอกาสต่อมา ส่วนในกระบวนการถ่ายทอดทางอาชีพ พบว่า พื้นฐานการศึกษา การเรียนรู้โดยความสนใจส่วนตัว และประสบการณ์การทำงาน มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานสารคดีอย่างมีรูปแบบเฉพาะ และประสบการณ์การทำงานเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้การจัดการการทำงานเมื่อเข้าสู่อาชีพ

ในการสร้างสรรค์สารคดีอิสระทางสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า จุดมุ่งหมายขององค์กรสื่อ จุดมุ่งหมายของนักเขียน และ "ผู้อ่าน" เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกประเด็น การเลือกวิธีนำเสนอ และการใช้ภาษาในผลงาน ส่วนการผลิตรายการของนักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์พบว่า จุดมุ่งหมายขององค์กรสื่อ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานของนักเขียนสารคดีอิสระมากที่สุด นอกจากนี้ลักษณะการดำเนินงานสารคดีอิสระทางสื่อสิ่งพิมพ์ในประเทศไทยคือ การทำงานด้วยตนเองทุกขั้นตอน ความต้องการผลงานจากนักเขียนมีจำกัด และระบบผลตอบแทนที่ไม่แน่นอน และลักษณะการดำเนินงานสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์คือ ลักษณะการทำงานที่เป็นการผลิตรายการให้กับองค์กรสื่อ การมีขั้นตอนการผลิตหลายขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายสูง เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะการจัดการการทำงาน ซึ่งทำให้นักเขียนสารคดีอิสระต้องมีความสามารถในการประสานการทำงาน วางแผนการทำงาน และรับผิดชอบการทำงาน เพื่อให้มีผลงานปรากฏอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ ที่เป็นปัจจัยจำเป็นอย่างพรอมนมี 3 ประการคือ การมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานสารคดีที่มีความโดดเด่น อย่างมีรูปแบบเฉพาะ (style) มีความสามารถและมีความรับผิดชอบในการจัดการการทำงานด้วยตนเอง เพื่อให้มีผลงานปรากฏอย่างต่อเนื่อง และการมีทัศนคติที่ดีในการประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตาม พบว่านักเขียนแต่ละท่านมีปัจจัยอื่นที่เป็นปัจจัยสนับสนุนการทำงานแตกต่างกัน ทำให้แต่ละท่านสามารถทำงานสารคดีอิสระในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ภาควิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
สาขาวิชา.....การสื่อสารมวลชน.....
ปีการศึกษา.....2543.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##4085074628: MAJOR MASS COMMUNICATION

KEY WORD: FACTORS/ THE SUCCESS OF FREELANCE WRITERS

THITIMA RUNCHAROEN: FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OF

REELANCE TELEVISION AND PRINTED MEDIA DOCUMENTARY WRITERS.

THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. SIRICHAIR SIRIKAYA, Ph.D.

263 PP. ISBN 974 – 346 – 708 - 4

This research aims to study the process of professional development of freelance television and printed media documentary writers in Thailand. The research examines factors that influence the writers in this profession, factors that influence the work of freelance writers and their coping skills in managing these factors in order to be successful in this profession. The key research method is conducting depth interviews with freelance writers, editors and other responsible persons in media organizations.

The research findings indicate that the professional development of freelance writers is a spiraling, continuous process, starting in childhood and continuing to the present. Environmental factors during childhood, especially those from the family and the mass media contribute significantly to the preparation for this profession. Likewise, these are key foundations that influence the opportunities for and capacity of the writers in freelance work at later stages. With regard to the aspect of professional socialization, it is found that educational background, personal interests and working experiences are influential in the skill development that creates a unique style of documentary writing for each writer. In addition, work experience is a key factor in career management after entering the profession.

With respect to creating freelance features for the printed media, it is found that the objectives of the media organizations, the writers and "the readers" play a significant role in topic selection, presentation and language-pattern usage. For television freelance documentary writers, major factors lay with the objectives of the media organizations. Furthermore, factors that influence "communication-as-work" in freelance feature writing for the printed media in Thailand include the autonomous nature of the writers' task at every stage, as well as the limited demand for freelance writers' products and an inconsistent payment system. Likewise with freelance television documentaries, a major factor that influences "communication-as-work" is that freelancers produce documentaries as subcontractors for the media organizations, which involves responsibility for multiple, costly production steps. These are the important factors that influence the career management of freelance writers. In other words, these factors require the freelance writers to have coordination skills, planning ability and responsibility in order to present their work to the public on a regular basis.

In conclusion, it can be stated that the three significant essential factors that influence the success of freelance television and print media documentary writers are the following: first, the capacity to create an outstanding style; second, the capacity for self management and responsibility in order to produce work constantly; and last, a positive attitude towards freelance work. However, there are various other support factors that differentiate each freelance writer's style.

Department.....Mass Communication.....

Student's signature.....

Field of study.....Mass Communication.....

Advisor's signature.....

Academic year.....2000.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความช่วยเหลือของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้แรงบันดาลใจในการทำวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำปรึกษา แนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ และสร้างความเข้าใจในมุมมองที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการศึกษาอย่างดียิ่งตลอดระยะเวลาการศึกษา

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ภา อุดมฉันท์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญเรือน กิตติวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันมีค่าในการทำวิทยานิพนธ์ และผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านในภาควิชาการสื่อสารมวลชน ที่กรุณาให้ความรู้ สร้างความเข้าใจในการทำงานสื่อสารมวลชนแก่ผู้วิจัยตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษาที่ผ่านมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณนักเขียนสารคดีอิสระกระณีศึกษาทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลในครั้งนี้ และขอขอบคุณเป็นกรณีพิเศษสำหรับนักเขียนอีก 3 ท่าน คือคุณบุรณี สุนทรธัย คุณปารวี ไพบูลย์ยิ่ง และคุณธรราร รัตนานต์ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้วิจัยเกิดความเข้าใจในประเด็นการศึกษายิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่ น้อง และมิตรสหายทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือเสมอในการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิตรบางท่านที่ทำให้ผู้วิจัยเข้าใจความหมายของคำว่า “มิตรแท้ในยามยาก” อย่างแท้จริง และเหนืออื่นใดผู้วิจัยขอกราบพ่อและแม่ที่เป็นแรงใจในการศึกษาครั้งนี้ และยังคงสนับสนุนในการศึกษาของลูกทุกคนเสมอ

ธิติมา รุญเจริญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหานำการวิจัย	8
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
ขอบเขตของการศึกษา	8
ข้อสันนิษฐาน	9
นิยามศัพท์	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Hoppock	12
แนวคิดกระบวนการถ่ายทอดทางสังคม	14
แนวคิดผู้ทำการสื่อสารมวลชน	16
แนวคิดวิชาชีพนิยม	18
แนวคิดเกี่ยวกับงานสารคดี	19
กรอบในการศึกษา	26
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	28
แหล่งข้อมูล.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
การนำเสนอข้อมูล.....	37

บทที่

4 การพัฒนาอาชีพของนักเขียนสารคดีอิสระ.....	39
นักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อสิ่งพิมพ์.....	40
อรสม สุทธิสาคร.....	40
จิตติมา ผลเสวก.....	57
นิพัทธ์พร เพ็งแก้ว.....	71
ชาติ ภิรมย์กุล.....	87
นักเขียน – ช่างภาพสารคดีอิสระทางสื่อสิ่งพิมพ์.....	100
ภาณุ มณีวัฒน์กุล.....	101
ม.ล.ปริญญากร วรวรรณ.....	116
สุทัศน์ รุ่งศิริศิลป์.....	129
นัท สุมนเตมีย์.....	144
นักเขียนสารคดีอิสระทางสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์.....	156
ธีรภาพ โลหิตกุล.....	157
ศรัณย์ บุญประเสริฐ.....	173
นคเรศ ธีระคำศรี.....	191
ทรงยศ กมลทวีกุล.....	205
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพนักเขียนสารคดีอิสระ.....	222
แนวโน้มความต้องการผลงานของนักเขียนสารคดีอิสระ.....	228
5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	233
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาเข้าสู่อาชีพ.....	233
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานสารคดีอิสระ.....	236
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในอาชีพ.....	243
สรุปผลการศึกษา.....	250
ข้อจำกัดในการวิจัย	251
ข้อเสนอแนะ	252
รายการอ้างอิง	254
ภาคผนวก	258
ประวัติผู้เขียน	263